

TOIMINTATUOKIOT ERI
SUKUPOLVIEN
YHTEISÖLLISYYTTÄ
EDISTÄMÄSSÄ

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Sosionomi AMK
Sosiaalipedagogisen varhais- ja
nuorisokasvatuksen ja perhetyön polku
Kevät 2019
Heini Mäkelä

Tiivistelmä

Tekijä(t) Mäkelä, Heini	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK Sivumäärä 36	Valmistumisaika Kevät 2019
Työn nimi Toimintatuokit eri sukupolvien yhteisöllisyyttä edistämässä		
Tutkinto Sosionomi AMK		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli luoda toimintamalli Harjulan Lounaan päiväkodin ja Harjulan senioritalojen asukkaiden yhteisille toimintatuokioille. Toimintamalli ja työstä saatava tutkimustieto kohdistettiin toimeksiantajan käyttöön. Toimintatuokit rikastavat senioreiden ja päiväkotilasten arkea kuukausittain, ja työn tarkoitus oli edistää toimintatuokioiden luomaa yhteisöllisyyttä myös jatkossa.</p> <p>Opinnäytetyö sisältää tutkimuksellisen osuuden, jossa on hyödynnetty laadullista eli kvalitatiivista tutkimusta. Aineistoa on kerätty monipuolisesti eri menetelmillä kohderyhmästä riippuen. Senioreita on haastateltu suullisesti toimintatuokioiden yhteydessä, ja päiväkotilasten huoltajat ovat vastanneet Webropol-kyselyyn. Molempien kohderyhmien mielipiteet on huomioitu jatkokehittämisessä, ja tutkimusaineisto on purettu yksityiskohtaisesti, jotta on saatu koottua suurempi, selkeä kokonaisuus. Tuotoksena syntyvä toimintamalli perustuu tutkimustuloksiin, ja sen tavoitteena on osallistaminen.</p> <p>Opinnäytetyöprosessin aikana tutustuin teorian tietoon, joka pohjautuu varhaiskasvatuskäytännön lasten eri kehitysvaiheisiin, vanhusten toimintakyvyn muutoksiin ja molempien ryhmien sosiaalisten taitojen kehitykseen ja merkitykseen eri elämänvaiheissa. Teoriaosuudessa raportissani painottuu myös sukupolvien välinen yhteisöllisyys.</p> <p>Senioreiden ja päiväkotilasten toimintatuokit ovat toimeksiantajan puolelta pitkään jatkunut perinne, johon pääsin prosessin aikana mukaan osallistumaan ja kehittämään.</p>		
Asiasanat Varhaiskasvatus, vanhuus, toimintakyky, sosiaaliset suhteet, sukupolvet		

Abstract

Author(s) Mäkelä, Heini	Type of publication Bachelor's thesis	Published Spring 2019
	Number of pages 36	
Title of publication Title Using joint activities to enhance different generation's sense of community		
Name of Degree Bachelor of Social Services		
Abstract <p>The aim of this thesis is to create an operating model for the joint activities of the residents of Harjula Daycare and Harjula Senior Houses. The operating model and the research data obtained for the thesis are planned to be of use for the client. The monthly joint activity sessions enrich the routine of the senior residents of the houses as well as the children at the daycare. The goal of the thesis is to enable and promote the sense of community encouraged in these activity sessions order to develop it further.</p> <p>The research section of the thesis makes use of the qualitative research method and the material was collected with a wide range of techniques in accordance with the needs of the target groups. The seniors were interviewed during the activity sessions and the parents of the daycare children participated in an online Webropol-survey. The opinions of both target groups have been taken into account in developing the activity sessions further and the research data has been disassembled in detail in order to create clear view of the total picture. This results in an operating model that aims for inclusiveness and is based on the research results.</p> <p>During the thesis process I got acquainted with literature and research regarding development phases of children in early childhood education, the changes in the performance of the elderly and the development as well as significance of social skills for both of the target groups. The sense of community between the different generations gets emphasized in my report as well. The seniors and daycare children's common activity sessions are a part of a long-term tradition of the client. I participated the implementation and development of the sessions during the thesis process.</p>		
Keywords Early childhood education, Old age, Performance, Social Skills, Generations		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	OPINNÄYTETYÖN TAUSTAT	2
2.1	Tutkimuskysymys, tavoite ja tarkoitus	2
2.2	Toimintaympäristö	2
2.3	Lounaan päiväkotii.....	3
2.4	Harjulan senioritalo Ainola	4
2.5	Harjulakotien asukkaat	4
3	LAPSEN VUOROVAIKUTUSTAITOJEN KEHITTYMINEN	5
3.1	Lapsen kognitiivinen kehitys varhaisessa vaiheessa.....	5
3.2	Varhaiskasvatusikäisen lapsen vuorovaikutustaidot.....	6
4	OPPIMISEN ALUEET VARHAISKASVATUKSESSA	7
4.1	Lapsen osallisuus	7
4.2	Kielten rikas maailma.....	7
4.3	Ilmaisun monet muodot	7
4.4	Minä ja meidän yhteisömme	8
4.5	Tutkin ja toimin ympäristössäni	8
4.6	Kasvan, liikun ja kehityn.....	9
5	VANHUUDEN MÄÄRITTELY	10
5.1	Toimintakyvyn heikentyminen.....	10
5.2	Sosiaalisten suhteiden muuttuminen	11
6	ERI SUKUPOLVET YHDESSÄ.....	12
7	TUTKIMUS	13
7.1	Menetelmät.....	13
7.2	Aineiston käsittely.....	14
8	YHTEISTOIMINTATUOKIOIDEN HAVAINNOINTI.....	16
8.1	Piparitalkoot 15.11.2018	16
8.2	Lelupäivä 24.01.2019	18
9	TULOKSET.....	21
9.1	Senioreiden näkökulma	21
9.2	Webropol-kyselyn yhteenveto.....	22
9.3	Johtopäätökset	22
10	YHTEENVETO	24
10.1	Pohdinta ja prosessin eteneminen	24

10.2	Eettisyyden ja luotettavuuden tarkastelu.....	25
10.3	Jatkokehittämisestä	26
LÄHTEET	27
LIITTEET	30

1 JOHDANTO

Käsitteinä lapsuus ja vanhuus ovat ihmisen elämänvaiheiden ääripäät. Yhteistä näille kahdelle elämänvaiheelle on se, että näihin vaiheisiin kuuluvat asiat ovat kulttuurillisesti, historiallisesti ja sosiaaliselta kannalta rakentuneita, ja niihin liittyy normeja ja odotuksia. (Ukonen-Mikkola 2011, Nummenmaan ja Virtasen 2002, 121 mukaan.) Lapsilta odotetaan tietynlaista käyttäytymismallia, ja vanhuuteen liitetään toisenlaisia yleistyksiä. Nämä muuttuvat ajan mukana, kun yhteiskunnan rakenne ja käyttäytymismallit muuttuvat.

Uudistetuissa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa yhtenä oppimisen alueena on ”Minä ja meidän yhteisömme”. Tähän kuuluu menneeseen aikaan tutustuminen esimerkiksi lasten isovanhempien lapsuuden leikkien avulla. Lapsilla tulee olla mahdollisuus tutustua omaan kulttuuriperintöönsä sekä myös muihin eri kulttuureihin. Varhaiskasvatuksen tehtävä on kehittää lapsen ajattelun ja oppimisen taitoja. Menneisyyden ja nykyhetken pohtimisen lisäksi on merkityksellistä miettiä tulevaisuutta ja omia vaikutusmahdollisuuksia siihen. (Opetushallitus 2016, 43-44.)

Tämän opinnäytetyöprosessin myötä olen saanut olla mukana vanhusten ja lasten yhteiseksi iloksi tarkoitetuissa toimintatuokioissa. Aiheen tärkeydestä muistuttaa vanhusten yksinäisyydestä julkinen, ajankohtainen jatkuva keskustelu ja uutisointi. Sukupolvien välinen yhteys tuo rikkautta myös lapsille. Päiväkoti ja senioritalo ovat fyysisesti lähekkäin, ja yhteiset tuokiot ovat muistissa parkkipaikalla kävellessä tai ikkunasta ulos katsoessa.

Opinnäytetyössäni on tutkimuksellinen sekä toiminnallinen osuus, joka tukevat toisiaan. Tutkimukseen on osallistettu päiväkotilasten vanhemmat, päiväkodin henkilökunta ja tärkeimpänä kohderyhmänä toimintaan osallistuvat vanhukset. Yhteistyö on ollut sujuvaa, ja toimintatuokioiden merkitys kaikille on noussut suuremmaksi, kuin työtä aloittaessa olisin voinut arvata. Tarkoitukseni on opinnäytetyön myötä avartaa toimintatuokioiden sisältöä ja niihin liittyviä seikkoja.

2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTAT

2.1 Tutkimuskysymys, tavoite ja tarkoitus

Tämän opinnäytetyön tutkimuskysymyksenä on miten Harjulan Setlementin henkilökunta, toimintaan liittyvät asiakkaat (lapset ja seniorit), sekä heidän perheensä kokevat sukupolvien välisen yhteistoiminnan ja mitä se heille antaa. Opinnäytetyön tavoitteena on luoda materiaalia toimintatuokioiden jatkamista varten Harjulan päiväkodin käyttöön. Opinnäytetyön tarkoituksena on lisätä Harjulan senioritalojen ja lasten yhteistoimintaa ja ehkäistä senioritalojen asukkaiden yksinäisyyttä. Tarkoituksena on myös edistää eri sukupolvien välistä yhteisöllisyyttä ja tarjota lapsille mukavia kokemuksia turvallisten aikuisten kanssa.

Opinnäytetyön tavoitteen toteutumiseen olen pyrkinyt keräämällä tutkimusosiota varten aineistoa kyselyllä ja haastatteluilla ja havainnoimalla toteutuneita toimintatuokioita. Tässä opinnäytetyössä selvitin mielipiteitä tähän mennessä toteutuneista toimintatuokioista ja siitä, miten niitä voisi jatkossa kehittää kohderyhmälle entistä mielekkäämpään suuntaan. Halusin myös selvittää, olisiko mahdollistaa osallistaa päiväkotilasten vanhempia mukaan toimintatuokioihin. Opetushallituksen uudistetuissa Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2016, 33) painotetaan yhteistyötä varhaiskasvatuksen ja huoltajien välillä. Huoltajilla sekä lapsilla tulee olla mahdollisuus osallistua varhaiskasvatustoiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen. Verkostoituminen varhaiskasvatuksen henkilöstön ja huoltajien välillä vahvistaa yhteisöllisyyttä. Huoltajien osallistuminen yhteisiin tapahtumiin antaa myös tukea varhaiskasvatuksen henkilöstön työlle.

Kohderyhmään kuuluvat varhaiskasvatuskäiset 5-6v. lapset ja sellaiset vanhukset, joilla osalla on heikentynyt toimintakyky. Havainnoimani toimintatuokiot on toteutettu heidän ehdoillaan. Toimintatuokion kesto on 30-45 minuuttia, ja huomioon on otettava päiväkotiarjen aikataulut ja rutiinit.

Suunnittelemani materiaali toimintatuokioiden jatkamista varten perustuu koko kohderyhmän osallistamiseen ja myönteisten, iloa tuottavien kokemusten luomiseen. Myös tutkimustulokset ovat ratkaisevassa asemassa, koska toimintaa suunnitellessani olen halunnut ottaa huomioon kohderyhmien omat toiveet ja ajatukset asian suhteen.

2.2 Toimintaympäristö

Opinnäytetyön toimeksiantaja on Harjulan Setlementin päiväkodit, joiden johtajana ja opinnäytetyön yhteyshenkilönä toimii Riku Ilmivalta. Harjulan Setlementillä on Lahdessa kaksi päiväkotia, Lounaan ja Niemen päiväkodit, mutta opinnäytetyöhön liittyvä toiminta

on suunniteltu tapahtuvan pääosin Lounaan päiväkodissa. Harjulan Setlementti on järjestö, joka on perustettu Lahteen vuonna 1941. Harjulan Setlementti kuuluu Suomen Setlementtiliittoon ja on sekä poliittisesti että uskonnollisesti sitoutumaton sivistys- sekä sosiaalisen työn monialatoimija. Järjestön tarjoamia palveluita ovat lasten päivähoidon lisäksi mm. leiritoiminta, kuntoutuspalvelut, kansalaisopistotoiminta, ravitsemuspalvelut ja kokous- ja juhlapalvelut. Harjulan tiloissa toimii myös Päijät-Hämeen sovittelu ja kiusaamisasioiden tukikeskus Valopilkku. (Harjulan Setlementti 2018 a.)

Harjulan päiväkodit haluavat tarjota asiakkailleen laadukasta varhaiskasvatusta sopivan kokoisissa lapsiryhmissä, kodikkaassa ympäristössä. Tavoitteena on luoda lapselle turvallinen kasvuilmapiiri ja tarjota monipuolista kehittävää toimintaa liikunnan, leikin ja itsensä toteuttamisen avulla. Molemmat päiväkodit sijaitsevat lähellä luontoa, jotka tarjoavat mahdollisuuksia niin vapaaseen kuin ohjattuunkin ulkoiluun. Päiväkodeissa tarjottava ruoka valmistetaan Harjulan omassa keittiössä, ja vanhemmilla on mahdollisuus päästä mukaan ruokalistan suunnitteluun. (Harjulan Setlementti 2018 b.)

2.3 Lounaan päiväkotit

Lounaan päiväkotit sijaitsee Lahdessa Möysän kaupunginosassa, Harjulan Setlementin Harjula-keskuksen yhteydessä. Päiväkodissa on kolme lapsiryhmää: Metsätähdet (0-3v.), Mesimarjat (3-6v.) ja sisarusryhmä Oravanpesä (1-4v.). Lounaan päiväkotit lupaa tarjota turvallista ja iloista arkea pienissä ryhmissä oppien ja leikkien, lämpöä ja empatiaa lapsille kotikasvatusta tukien. (Harjulan Setlementti 2018 b.)

Lounaan päiväkotit on lähtenyt 1.8.2018 alkaen mukaan Lahden kaupungin varhaiskasvatuksen palvelusetelijärjestelmään. Perheillä on siis mahdollisuus hakea hoitomaksua varten kaupungilta palveluseteli, jolloin perheiden maksama päivähoitomaksu määräytyy kunnallisen hoidon maksuperusteiden mukaisesti. Maksun päälle tulee 50 euron lisämaksu, joka on palveluntuottajakohtainen. (Harjulan Setlementti 2018 b.)

Tunnelma Lounaan päiväkodissa on luonnonläheinen ja lapsilähtöinen. Sijainti on keskeinen, mutta läheltä löytyy kauniita maisemia ja ulkoilumahdollisuuksia. Lasten kädenjälki näkyy sisätilojen somistuksessa ja joka kerta päiväkodilla käydessäni välitön ilmapiiri on ollut lämmin, ja lasten suut hymyssä. Kiire ei ole kertaakaan välittynyt, vaan vuorovaikutus henkilökunnan ja lasten välillä on tuntunut aidolta ja läsnä olevalta.

2.4 Harjulan senioritalo Ainola

Harjulakodit vuokraavat senioreille tarkoitettuja asuntoja Lahden alueella. Harjulakodit on Harjulan Setlementtisäätiön omistuksessa ja asunnot ovat valtion tukemaa asuntorakentamista. Asuminen Harjulakodissa on itsenäistä, esteetöntä ja turvallista vuokra-asumista ja palveluita senioritaloihin tuottaa Harjulan Setlementti ry. Senioritaloissa työskentelee palvelukoordinaattori, joka on asukkaiden apuna palveluiden hankkimisessa ja kaikissa terveydentilaan liittyvissä asioissa. (Harjulakodit 2018 a.)

Senioritalo Harjulan Ainola sijaitsee Möysässä, aivan Lounaan päiväkodin ja Harjulan toimintakeskuksen vieressä. Talossa on 62 asuntoa, osa yksiöitä ja osa kaksioita. Harjulan palvelut ovat helposti asukkaiden saatavilla, mutta heillä on oikeus käyttää myös muita palveluntuottajia. (Harjulakodit 2018 b.)

2.5 Harjulakotien asukkaat

Harjulakotien seniorit ovat vähintään 65-vuotiaita, ja asukkaita valitessa huomioon otetaan terveydelliset ja sosiaaliset syyt sekä tulo- ja varallisuusehdot. Valinnassa painottuvat Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen ohjeet. (Harjulakodit 2018 c.)

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA valitsee asukkaat vuokra-asuntoihinsa sosiaalisen tarkoituksenmukaisuuden ja taloudellisen tarpeen perusteella. Näitä aiheita arvioidaan hakijan asunnontarpeen, varallisuuden ja tulojen perusteella. Asunto vuokrataan näillä perustein eniten asuntoa tarvitsevalle hakijalle. Etusijalla ovat kiireellisesti asuntoa tarvitsevat ja vähävaraisimmat hakijat. Vuokratalon asukasvalinnoilla pyritään saamaan aikaan myös sosiaalisesti tasapainoinen asuinympäristö. (ARA 2016.)

Harjulan päivätoimintaan voi osallistua kuka vain siitä kiinnostunut vanhus, eli myös muut kuin Harjulakotien asukkaat. Päivätoimintaan sisältyy yhdessäoloa, ruokailua, liikunnallista harjoittelua, ja sen tavoitteena on aktivoida asiakkaan toimintakykyä monipuolisesti. Päivän toiminta suunnitellaan asiakkaiden toiveita kuunnellen ja heidän terveydentilansa huomioiden. (Harjulan Setlementti 2018 c.)

3 LAPSEN VUOROVAIKUTUSTAITOJEN KEHITTYMINEN

3.1 Lapsen kognitiivinen kehitys varhaisessa vaiheessa

Lapsi oppii elämänsä alusta asti havainnoimalla ympärillä tapahtuvia asioita. Jo vastasyntyneellä lapsella on mielikuvia maailmasta, ja hän pystyy tunnistamaan esimerkiksi oman äidin tuoksun ja kokee jo sikiönä tutuksi tulleet äänet rauhoittavina. Lapsen kyky hahmottaa maailmaa eri aistein kehittyy nopeasti, ja erityisesti kielen käyttäminen hahmotuksen apuna edistyy yleensä isoin askelin. Lapsi tarvitsee lämpimän kiintymyssuhteen hänen ja hoitajansa välille, jotta kiinnostus sanalliseen ja kielelliseen vuorovaikutukseen herättää kiinnostuksen. (Vilén, Vihunen, Vartiainen, Sivén, Neuvonen & Kurvinen 2007, 144-145.)

Kielellinen kehitys luo mahdollisuuksia vuorovaikutukselle ja sen kehittymiseen. Eleet ja ilmeet toimivat varhaisen vuorovaikutuksen keinoina ennen kielellistä kommunikointia. Hoitajan katsekontakti samalla lapselle puhuessa on tärkeässä asemassa. Lapsen kasvaessa yhteiset keskustelut ja esimerkiksi lukuhetket kehittävät lapsen kielellistä tietoisuutta. Pikkuhiljaa muiden puhetta kuullessa lapselle herää tarve kertoa myös omia tarinoitaan. Ennen kielellisen ilmaisun oppimista kysymisen ja sitä kautta oppimisen keinona lapsi hakee vastauksia eri aistien avulla: toimimalla, koskettamalla, maistamalla ja haistamalla. (Vilén ym. 2007, 145.)

Alle 1-vuotiaan lapsen vuorovaikutustiedot eivät useimmiten ole vielä kielellisiä, vaan ne rajoittuvat aktiivisen havainnoinnin ja jäljittelyn eri keinoihin. Lapsi tuottaa ääntä jokeltele-malla ja hakee kontaktia esimerkiksi itkun ja kujertelun avulla. Näillä keinoin lapsi pyrkii myös ilmaisemaan tarpeitaan. Alle vuoden ikäinen lapsi on kiinnostunut siitä, kuka häntä hoitaa ja mitä ääniä hänen ympäristöstään kuuluu. (Vilén ym. 2007, 145.)

1-2 ikävuoden välillä kielellinen kehitys etenee niin, että vuorovaikutus alkaa olla sanallista. Lapsi alkaa sanoa merkityksellisiä sanoja ja yhdistää niitä yksinkertaisiksi lauseiksi. Kielellinen ymmärrys on paljon suuremmalla tasolla kuin itse puheen tuottaminen. Lapsi ihmettelee uusia asioita ja haluaa jakaa uudet kokemansa asiat aikuisen kanssa. Kolmea ikävuotta lähestyessä lapsella on jo käsitys kielen sosiaalisesta merkityksestä ja alkaa hakea mallia omaan toimintaansa toisilta lapsilta sekä aikuisilta. (Vilén ym. 2007, 145-146.)

4-5 vuoden iässä lapsen vuorovaikutustaidot kehittyvät uudelle tasolle, ja lapsi alkaa huomioida toisia ihmisiä ympärillään entistä enemmän, pelkästään itsensä keskittymisen sijaan. Tämän ikäinen lapsi nauttii sekä toisten lasten että aikuistenkin seurasta. Tunteiden säätelykyky nousee usein sille tasolle, ettei riitatilanteita ja harmitusta pureta enää fyysisesti. Lapsi oppii käyttämään puhetta ja sanoja selvittääkseen riitoja saman ikäisten kavereiden seurassa. Moraalikäsitykset kehittyvät, ja lapsi alkaa pohtia väärän ja oikean eroja.

Puheen ja ilmaisun kehittyessä lapsi saattaa kertoa epätosia tarinoita mielikuvituksensa tuotoksena, mutta harvoin valehtelee tarkoituksellisesti. (MLL 2018.)

3.2 Varhaiskasvatusikäisen lapsen vuorovaikutustaidot

Vuorovaikutustaidot lapsen ja aikuisen välillä päiväkotiarjessa ovat merkityksellisessä asemassa sen suhteen, miten lapsi kokee tulleen kuulluksi päiväkotipäivän aikana. Lapsia on usein ryhmässä monta, ja heistä monella on asiaa yhtä aikaa. Aikuinen ei pysty joka hetki olemaan läsnä vain yhtä lasta ja hänen asiaansa varten. Tällaisissa tilanteissa lapsi voi kokea saavansa aikuiselta ns. pakit. Aikuisen näkökulmasta tilanne on yhtä hämmentävä, sillä häntä kutsutaan vuorovaikutukseen monesta suunnasta samanaikaisesti, ja jokainen tilanne olisi yhtä tärkeää huomioida. (Rinkinen-Holkeri 2010, 71-72.)

Aikuisen on harkittava vuorovaikutuksellista tyyliään kanssakäymisessään lasten kanssa. Monisanainen ja rönsyilevä puhetapa saattaa kuulostaa miellyttävältä ja mukavalta kaikkien osapuolten korvaan, mutta lapsen voi olla vaikea saada kiinni viestin ytimeistä ja keskittyä kuuntelemaan loppuun asti. Selkeitä ja lyhyitä ohjeita on helppo ymmärtää, ja nekin on mahdollista esittää ystävällisesti. Tämä edesauttaa myös lapsille turvallisen tunteisen ilmapiirin syntyä ja vähentää ei-toivottua käytöstä. Monesti aikuisen vuorovaikutuksellinen tyyli muuttuu kovaksi ja syyllistäväksi, jos lapsi ei toimi toivotulla tavalla. Tämä ei useinkaan edesauta hyvää vuorovaikutusta lapsen ja aikuisen välillä, vaan saa lapsen reagoimaan entistä vastahakoisemmin pyydettyyn asiaan ja puolustautumaan jyrkällä tavalla. (Rinkinen-Holkeri 2010, 76.)

Osallistuminen ja lapsen osallisuus ovat päiväkotiarjen yksi tärkeimpiä motiiveja kaikessa toiminnassa. Sosiaalinen osallistuminen tarjoaa vuorovaikutustaitojen kehittymistä ja ystävyyssuhteiden solmimista. Kun lapselle annetaan mahdollisuus tehdä valintoja itse, ilman aikuisen päätöstä, myös heidän keskinäiset sosiaaliset suhteensa voivat monipuolistua. (Lehtinen 2000, 79-81.)

Lasten keskinäisiin sosiaalisiin taitoihin ja niiden tärkeimpiin ominaisuuksiin kuuluvat vuorovaikutustaidot, joihin kuuluu mm. toiset huomioiva viestintä. Tämä tarkoittaa lapsen kykyä ilmaista itsensä niin, että tulee ymmärretyksi ja osaa käyttää tilanteeseen sopivaa non-verbaalista viestintää ja esimerkiksi puhetyyliä ja äänensävyjä. Puutteellisiin vuorovaikutustaitoihin luetaan se, ettei anneta muiden puhua loppuun ja lytätään toisen mielipide. Näitä taitoja lapset harjoittavat monessa eri tilanteessa aina ryhmä- ja parileikeistä riitatilanteisiin. (Ollikainen & Salminen 2015, 25-26.)

4 OPPIMISEN ALUEET VARHAISKASVATUKSESSA

4.1 Lapsen osallisuus

Varhaiskasvatuksen henkilöstöä ohjataan monipuolisen pedagogisen toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen yhdessä lasten kanssa. Oppimisen alueet ovat yhtenäinen kokonaisuus, ja aiheita on tarkoitettu yhdistellä soveltaen lasten mielenkiinnon ja osaamisen mukaan. Oppimisen alueiden tarkoitus on kuvata varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan keskeistä sisältöä sekä tavoitteita. (Opetushallitus 2016, 39.)

4.2 Kielten rikas maailma

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on vahvistaa lapsen kielellisiä taitoja sisältäen kiinnostuksen kieltä, tekstejä ja eri kulttuureita kohtaan. Kielellisten taitojen vahvistaminen on yhteydessä lapsen vuorovaikutustaitojen kehittymiseen ja kulttuuriseen osaamiseen. Kielelliset taidot antavat lapselle kehittyessään monipuolisia keinoja vaikuttaa, osallistua ja toimia aktiivisesti. (Opetushallitus 2016, 40.)

Lapsen kielellistä kehitystä tuetaan hyvällä yhteistyöllä huoltajien kanssa. Kielen avulla lapsella on mahdollisuus ilmaista itseään sekä hankkia uutta tietoa ja taitoja. Varhaiskasvatuksessa lapselle annetaan kannustavaa palautetta vuorovaikutustaidoista ja kielen käytöstä. Lasten erilaiset kielelliset ympäristöt ja kulttuurit otetaan huomioon, mikä edistää lapsen kielellisen identiteetin kehittymistä. (Opetushallitus 2016, 40.)

4.3 Ilmaisun monet muodot

Varhaiskasvatuksessa tuetaan monipuolisesti lapsen ilmaisutaitojen kehittymistä. Näihin lukeutuvat esimerkiksi musiikillinen, kuvallinen, sanallinen ja kehollinen ilmaisu. Alueeseen liittyy myös taide- ja kulttuurikasvatus. Myös ajattelun ja oppimisen taitojen kehittyminen korostuu ilmaisutaitojen avulla. Taiteelliset kokemukset ja itseilmaisuus vahvistavat lapsen edellytyksiä oppia uutta, sosiaalisia taitoja, positiivista minäkuvaa ja kykyä ymmärtää sekä jäsentää maailmaa lapsen ympärillä. (Opetushallitus 2016, 42.)

Varhaiskasvatuksessa lapselle tarjotaan mahdollisuuksia näkeä ja kokea taidetta sekä kulttuuria monipuolisin keinoin. Tämä edistää lapsen ymmärrystä taiteen ja kulttuuriperinnön arvon merkitystä kohtaan. Taiteellisen ilmaisun avulla lapsi oppii motivoivia keinoja havaintojen, tunteiden ja ajatusten näkyväksi tekemiseen luovalla tavalla. Ilmaisun muotoihin tutustuessa hyödynnetään kaikkia aisteja, erilaisia työskentelytapoja, oppimisympäristöjä ja lähiympäristön kulttuuritarjontaa. Taidekasvatuksen tulee sisältää suunniteltua sekä

myös mahdollisuuksia spontaaniin toimintaan ja lasten saatavilla tulee olla monipuolista välineistöä, materiaalia ja ohjausta tämän mahdollistamiseen. (Opetushallitus 2016, 41.)

4.4 Minä ja meidän yhteisömme -alue

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tutustuttaa lapsi kodin arvojen ja toimintamallien lisäksi toisenlaisiin tapoihin ajatella ja toimia. Tarkoitus on kehittää lapsen valmiuksia ymmärtää lähiyhteisönsä moninaisuutta ja siinä toimimista. Aihetta lähestytään monipuolisesti eettisen ajattelun, katsomusten, lähiyhteisön menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden sekä median näkökulmista. Tässä voidaan hyödyntää satuja, musiikkia, ilmaisun monia keinoja sekä mediasisältöjä. Oppimisen alue tukee myös lapsen vuorovaikutustaitoja, kulttuurista osaamista sekä ajattelun ja oppimisen keinoja. (Opetushallitus 2016, 43.)

Minä ja meidän yhteisömme -alue sisältää eettisen ajattelun kehittämisen taidon, katsomuskasvatukseen tutustumisen, lähiyhteisön menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden pohtimisen ja mediakasvatuksen. Aiheita tarkastellaan ja toimitaan lasten mielenkiinnon mukaan, kehittäen monipuolisia taitoja itseilmaisuun ja aktiiviseen toimimiseen. Tässä oppimisen alueessa korostuu tiedon siirtäminen sukupolvien välillä. Lapsille voidaan mahdollistaa vanhojen perinteiden ja leikkien oppiminen esimerkiksi omien isovanhempiensa tietojen ja kokemusten jakamisen avulla. (Opetushallitus 2016, 43.)

4.5 Tutkin ja toimin ympäristössäni -alue

Varhaiskasvatukseen tulee ohjata lasta toimimaan luonnossa ja erilaisissa rakennetuissa ympäristöissä. Tämän kautta lapsi oppii havainnoimaan ja ymmärtämään ympäristöään. Varhaiskasvatukseen toiminta tukee lasta kehittämään matemaattista ajattelua ja sisältää myös ympäristö- sekä teknologiakasvatusta. Lapsen omat kokemukset ja havainnot erilaisissa ympäristöissä kehittävät ajattelu- ja oppimiskykyä. Lapsella tulee olla mahdollisuus kokeilla ja tehdä itse. (Opetushallitus 2016, 44.)

Matemaattisen ajattelun kehitystä tuetaan leikin avulla lapsen osaamisen ja mielenkiinnon huomioiden. Toiminnassa hyödynnetään erilaisia materiaaleja ja oppimisympäristöjä, ja lapselle annetaan mahdollisuus tehdä havainnot käyttäen ilmaisun eri keinoja. Ympäristökasvatukseen tavoitteena on opettaa lapsi arvostamaan ympäröivää luontoa ja antaa ohjausta kestävään elämäntapaan. Teknologiaskasvatukseen tavoitteena on innostaa lapsi kokeilemaan ja tutkimaan. Tämän avulla lapsi oppii ratkaisukykyä ja rohkaistuu kokeilemaan omia ideoitaan. Saatavilla tulee olla materiaaleja (esim. lelut), joita lapsi voi hyödyntää oppimiskokemuksessaan. (Opetushallitus 2016, 44-45.)

4.6 Kasvan, liikun ja kehityn

Varhaiskasvatuksen tehtävä on ohjata lasta kohti terveellisiä elämäntapoja yhteistyössä huoltajien kanssa. Tähän liittyy liikkuminen, ruokakasvatus, terveys ja turvallisuus. Terveellisten elämäntapojen avulla tuetaan myös itsestä huolehtimisen ja arjen taitoihin liittyvää osaamista. (Opetushallitus 2016, 46.)

Lapsella tulee olla mahdollisuus sekä ohjattuun, että vapaaseen liikuntaan. Liikunta on leikinomaista ja lasta tuetaan saamaan onnistumisen kokemuksia liikkeessä. Liikunta on merkityksellistä kaikkina vuodenaikoina, niin sisällä toimiessa kuin ulkoillessakin. Ryhmässä liikkeessä lapsen vuorovaikutustaidot kehittyvät. Lasta innostetaan liikkumaan myös vapaa-ajalla, pohjana terveellisille elämäntavoille. Fyysisen aktiivisuuden tulisi olla luonnollinen osa arkipäivää. (Opetushallitus 2016, 46.)

Ruokakasvatuksen tavoitteena edistää lapsen myönteistä suhtautumista terveelliseen, monipuoliseen ruokaan. Lasta tuetaan omatoimiseen ja monipuoliseen syömiseen tutustuen erilaisiin ruokiin ja niiden alkuperään. Ateriahetkien yhteydessä opetellaan hyviä pöytätapoja ja rauhallista yhdessä syömistä. Lasta tuetaan myös toimimaan turvallisesti ruokailutilanteissa ja pitämään huolta terveydestään ja hygieniastaan. (Opetushallitus 2016, 47.)

5 VANHUUDEN MÄÄRITTELY

5.1 Toimintakyvyn heikentyminen

Ikääntymisen ja vanhuuden määrittely ei ole yksiselkoinen asia, mutta opinnäytetyössäni senioreiksi eli vanhuuden aikakautta elävät Harjulan senioritalojen asiakkaat lasketaan tähän ikäluokkaan. Jyrkämä (2007) määrittelee vanhuuden laskettavan sairauden sijaan elämänvaiheeksi. Tärkeää määrittelyyn liittyen on se, miten ikääntynyt henkilö itse kokee oman tilanteensa ja miten hän kykenee toimimaan omassa arkielämässään. Arjen sujumiseen ja toimintaan vaikuttaa oleellisesti ikääntyneen tukiverkko ja kontaktit muihin ihmisiin. Se, miten ikääntynyt tuntee omat voimavaransa, halunsa ja kykynsä toimia, vaikuttaa myös siihen, tuntee henkilö itsensä vanhaksi. (Jokimäki 2014, 4-5.)

Vaikka vanhuuden voidaan ajatella olevan yksilöllistä, jossain vaiheessa fyysinen ja psyykinen kunto alkavat heikentyä. Vanhenemiseen liittyykin erilaisia sairauksia, joiden puhkeamisen mahdollisuus lisääntyy yleisen vastustuskyvyn heikentyessä. Ne eivät ole suoraan yhdistetty vanhuuteen, mutta todennäköisyys sairastumiselle on suurempi yleisen toimintakyvyn laskiessa. Suuri joukko ikääntyneistä kuitenkin säästyy huomattavalta terveyden huononemiselta ennen kuolemaansa, koska omalla toiminnallaan ja elintavoillaan on mahdollista vaikuttaa asiaan positiivisesti. (Sankari & Jyrkämä 2001, 268.)

Toimintakyvyn heikentyminen tapahtuu asteittain. Tavallisesti arkisista perustoiminnoista ja askareista selviytyminen onnistuu alle 75-vuotiailta vielä suhteellisen hyvin, mutta heikenty sen jälkeen huomattavasti. Viimeisenä heikenty yleensä syömisen taito, ensin heikentyvät edellä mainitusti arkisista toiminnoista (kaupassa käynti, kotityöt) itsenäisesti selviytyminen. Enemmistö yli 76-vuotiaista suomalaisista tarvitsee apua kotona, jotta selviytyvät arjestaan. 85 vuotta täyttäneistä suurimmalla osaa sekä terveys, että toimintakyky ovat jo huomattavasti heikentyneitä. Suomessa säännöllisen kotipalvelun käyttö alkaa alle 80-vuotiaana ja laitoshoitoon siirtyminen tapahtuu noin 82-vuotiaana. Kehittyneen terveydenhuollon ansiosta nuoremmat sukupolvet ovat kuitenkin säilyneet aiempia terveimpinä. (Eloranta & Punkanen 2008, 9-10.)

Toimintakyky voidaan jakaa yleensä kolmeen osa-alueeseen, joita ovat fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen toimintakyky. Kaikki osa-alueet ovat symbioottisessa vuorovaikutuksessa toisiinsa, sillä esimerkiksi itsenäinen liikkuminen vaatii fyysistä toimintakykyä. Liikkuminen puolestaan vahvistaa psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyä. Toimintakyky voidaan ajatella myös elämisen itseisarvona, joka näkyy oman itsenäisyyden ja läheisten suhteiden ylläpitämisenä. (Eloranta ym. 2008, 10.)

5.2 Sosiaalisten suhteiden muuttuminen

Sosiaalinen ikä on yksi merkittävimmistä osa-alueista, sillä ikääntyessään ihmisen sosiaalinen asema voi muuttua. Odotukset, velvollisuudet ja oikeudet myös toisten ihmisten asettamana vaihtuvat ja ikääntynyt saa oman, uuden roolinsa. Tähän kuuluu esimerkiksi pohdinnat siitä, millaiset tekemiset ja elämäntavat ovat vanhukseksi luettavalle yhteiskunnan odotusten mukaan sopivia. Sosiaalinen ikä voidaan siis suhteuttaa siihen, mitä ikääntyneen lähipiiri odottaa ikääntyneeltä (Sankari & Jyrkämä 2001, Jokimäen 2014, 5 muukaan.) Sosiaalinen rooli muuttuu ihmisen vanhetessa, sillä useimmiten rooli muuttuu ikääntymisen myötä. Tähän liittyy esimerkiksi työelämästä eläkkeelle siirtyminen, isovanhemmuus ja läheisten kuolemat. (Eloranta ym. 2008, 17.)

Sosiaalisen toimintakyvyn määrittelyyn vaikuttavat yksilön ihmissuhteet omaisiin ja ystäviin. Sosiaalisten suhteiden ylläpito ja niiden sujuvuus luovat kaiken kaikkiaan pohjaa myös hyvälle elämänlaadulle. Sosiaalisen toimintakyvyn ylläpito edellyttää myös psyykkistä ja fyysistä toimintakykyä. Ihmissuhteet ja niiden sisältö parantavat yksilön elämänlaatua ja antavat sille merkitystä. Yksilön vanhetessa ja toimintakyvyn heikentyessä sosiaaliset kontaktit tavallisesti vähentyvät, sillä harrastuksiin osallistuminen ja itsenäinen liikuminen vaikeutuvat. (Eloranta ym. 2008, 17-18.)

6 ERI SUKUPOLVET YHDESSÄ

Merkityksellisempiä ihmissuhteita ikääntyneiden elämässä ovat omat lapset ja lapsenlapset. Usein toimintakyvyn heikentyessä ja esimerkiksi muistihäiriöiden myötä ihmissuhteiden määrä vähenee ja jäljelle jää vain lähiverkosto, kuten oma perhe. Naiset ovat sosiaalisesti miehiä aktiivisempia, mutta terveydentilan heikkeneminen vähentää myös heidän sosiaalista kanssakäyntiään. (Eloranta ym. 2008, 18.)

Kantovaara & Sauli (2000) toteavat isovanhempien roolissa perheiden sisällä esiintyvän suurta vaihtelevuutta. Aiemmin eri sukupolvet kohtasivat arjessa luonnollisesti, ilman erillistä järjestelyä. Yhteiskunnan muuttuessa välimatkat isovanhempiin ovat kuitenkin kasvaneet. Yhä useammin isovanhemmat ovat myös edelleen itsekkin työssäkäyviä. (Ukkonen-Mikkola 2011, 33.)

Opetushallituksen Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2016, 32) korostavat yhteistyötä varhaiskasvatuksen henkilöstön ja huoltajien välillä. Yhteiset tapahtumat ja huoltajien verkostoituminen ja osallistuminen erilaisiin tilaisuuksiin antaa tukea varhaiskasvatuksen henkilöstön työlle. Myös huoltajien keskinäinen vuorovaikutus lisää yhteisöllisyyttä. Yhteistyössä huomioidaan kaikki erilaiset perhemuodot, lapsen yksilölliset tarpeet sekä huoltajan tai vanhemman rooliin liittyvät kysymykset.

7 TUTKIMUS

7.1 Menetelmät

Opinnäytetyö on luonteeltaan laadullinen. Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus tarkoittaa, että tutkittavan kohteen laatua, ominaisuuksia ja merkitystä pyritään selvittämään laajassa mittakaavassa. Laadullisen tutkimuksen eri toteutusmenetelmissä yhteisenä piirteenä toistuvat näkökulmat tutkittavan kohteen ympäristöön, tarkoitukseen, taustaan, ilmaisuun ja kieleen liittyen. (Jyväskylän yliopisto 2015.) Kvalitatiivinen tutkimus voi olla tutkimus, joka perustuu arkielämän tilanteissa tehtyyn havainnointiin ja niistä tehdyn raportin analysointiin. Laadullisella tutkimuksella viitataan ihmistieteellisen tutkimuksen kentälle, jossa korostuu kaikki tehdyt havainnot tutkittavaan aiheeseen liittyen. (Alasuutari 2019.) Tutkimukseni laadullisen tutkimukset ominaispiirteet näyttäytyivät selkeinä, sillä keskiössä olivat toimintatuokioiden ominaisuudet, laatu ja kehittämiskohteet.

Opinnäytetyössäni on kerätty aineistoa Webropol-kyselyn (liite 1.) ja suullisen haastattelun avulla. Webropol-kysely valikoitui menetelmäksi siksi, että se mahdollistaa kyselyn helpon levitettävyyden ja vastaamisen kohderyhmän omaan aikatauluun sopivalla tavalla. Kyselylle ei järjestetty yhteistä vastaamistuokiota, vaan toimeksiantaja lähetti linkin kyselyyn sähköisesti kaikkien toimintatuokioihin osallistuneiden lasten huoltajille. Myös päiväkodin henkilökunnan oli helppo vastata Webropol-kyselyyn työaikansa aikana.

Toimintatuokioihin osallistuvilla vanhuksilla oli toimintakyvyn rajoitteita ja tietoteknisen osaamisen katsottiin olevan heikkoa. Yhteisessä alkupalaverissa toimeksiantajan ja senioritalon palvelukoordinaattorin kanssa päädyttiin siihen, että paras tapa saada senioreiden kanta mukaan tutkimukseen on suullinen haastattelu. Suullisen haastattelun toteutin toisen havainnoimani ja osallistumani toimintatuokion päätteeksi.

Toimintatuokio ja siihen vaikuttavat tekijät toteutuvat yksittäistapauksena, sillä kyseessä on tapauskohtainen vuorovaikutustilanne. Tutkimus rajautuu toimintatuokion ympärille, mutta rajattuun tutkimuskohteeseen paneudutaan huolellisesti monista eri näkökulmista (kuva 1). Kohteen syvällisiä merkityksiä, vaikutuksia ja taustoja pyritään selvittämään. (Jyväskylän yliopisto 2009.)

Kuva 1. Ihmistieteellisen tutkimuksen ominaisuuksia havainnollistava malli (Jyväskylän yliopisto 2009.)

7.2 Aineiston käsittely

Laadullisen aineiston analysoinnissa ei ole olemassa selkeätä kaavaa. Analyysin tavoitteena voi olla tutkitun aiheen tiivistäminen, jonka kautta saavutetaan tulkinta siitä, miten aineisto on vastannut tutkimuskysymykseen. Aineiston tulosten kertominen ei riitä, vaan niiden pohjalta pyritään saamaan aikaiseksi kaikkia osia tarkastelemalla ja tulkitsemalla suurempi kokonaisuus. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Se tarkoittaa tutkimustulosten huolellista tarkastelua ja johtopäätösten tekemistä niiden pohjalta.

Aineistoa käsitellessä yksittäisiä kysymyksiä tulkitsemalla luodaan suurempia kohteja ja teemoja jatkokehittämistä ajatellen. Jokainen kysymys auttaa tutkittavaa aihetta tiivistämään eheäksi kokonaisuudeksi. Tutkimustulosten raportoinnissa esitellään lopputulos, mutta sen lisäksi tärkeää on purkaa auki yksityiskohdat, josta kokonaisuus muodostuu. Laadullisen aineistoin analyysin voi toteuttaa realistisella tarkastelutavalla, jolloin analysointitapa painottuu siihen, mitä aineistossa on ja mitä tutkittavasta aiheesta on saatu selville. (Saaranen-Kauppinen ym. 2006.)

Tässä opinnäytetyössä tutkimustulosten pohjalta luodaan malli lasten ja senioreiden yhteistoimintatuokioita varten. Webropol-kyselyn tutkimustulokset ovat helposti tulkittavissa, sillä vastaukset jakautuvat selkeästi eri kysymysaiheiden (liite 1) mukaisesti. Kyselyssä

suurin osa vastausvaihtoehdoista on monivalintaa, joka helpottaa tulosten tarkastelua prosentuaalisesti. Vanhusten suullinen haastattelu on pohjattu samoihin kysymyksiin ja niistä saatuihin tuloksiin. Webropol-kyselyn ja haastattelun perusteella toimintamalliin on valittu teemoja ja aktiviteetteja, jotka valikoituivat vastaajille tärkeiksi ja innostaviksi jatkoa ajatellen. Lisäksi huomioin toimintamallissa senioreiden toimintakyvyn, joka rajoittaa toiminnan sisältöä. Liikunnallinen toiminta on jätetty vähälle, jotta täysi osallistuminen olisi kaikille mahdollista.

8 YHTEISTOIMINTATUOKIOIDEN HAVAINNOINTI

8.1 Piparitalkoot 15.11.2018

Ensimmäisessä havainnoimassani ja osallistumassani toimintatuokiossa oli ohjelmana vanhusten ja lasten yhteistä piparien leivontaa. Lapset olivat jo päiväkodilla innoissaan tulevasta tapahtumasta ja vaihtoivat hymyssä suin essut sekä suojapähineet päällensä aikuisten avustamina. Toimintatuokio pidettiin Harjulakodin Ainola-salissa päiväkodin vieressä. Lapset saivat kulkea pihan läpi essut päällä, ulkovarusteista vain kengät jalassaan ja se aiheutti riemunkiljahduksia.

"Hei ei tarvii pukea ulkovaatteita!"

"Kato, mulla on tämmöset saappaat.. Saa mennä nyt ilman haalarii."

Ainola-salissa odotti jo joukko vanhuksia, jotka olivat kyseisen Harjulakodin asukkaita. He olivat yhdessä palvelukoordinaattorin kanssa jo laittaneet leipomistarvikkeet ja taikinat valmiiksi, osa pipareistakin oli jo paistettu. Näin saatiin aikaan kaksi eri pistettä itse leipomiselle ja valmiiden pipareiden koristelulle (kuva 2). Lapset jakautuivat innokkaina, mutta aluksi hieman arkoina pisteille. Lapsia toimintatuokioon osallistui seitsemän ja vanhuksia kuusi.

Kuva 2. Piparien koristelupiste

Leipomispisteen ilo oli silmin havaittavaa. Lapsia rohkaistiin vanhusten toimesta kaulimaan ja kokeilemaan itse, mutta apua sai heti kun siltä tuntui (kuva 3). Välillä taikinaakin maisteltiin vaivihkaa. Hymyt olivat herkässä ja kaikki pääsivät osallistumaan taitojensa ja toimintakykynsä mukaan. Jos ei jaksanut seistä, välillä istuttiin katselemaan ja juttelemaan.

Kuva 3. Lapset ja vanhukset yhdessä leipomassa

Kun kaikki piparit oli saatu paistettua ja koristeltua, seurasi innolla odotettu osuus – maistelu. Piparit nautittiin mehun kanssa yhdessä pöydässä istuen ja jutustellen (kuva 4). Valmiit piparit keräsivät ihailua kaikilta ja valitseminen tuotti todellista valinnan vaikeutta. Lapsille olivat silmin nähden ylpeitä siitä, että saivat syödä omia tekeleitään. Osa pipareista vietiin päiväkodille, jotta välipalalla toisetkin lapset pääsisivät niitä maistelemaan.

”Minkä mä söisin? Saako oikeesti toisenkin?”

"Tämän kauniimpia pipareita en ole ennen nähnyt!"

"Haluuksä syödä tän mun tekemän?"

Toimintatuokion kesto oli yhteensä noin 45 minuuttia. Heti tuokion perään Ainola-salissa alkoi toinen ohjelmanumero vanhuksille, joten valmiita pipareita pääsivät ihastelemaan muutkin Harjulakodin asukkaat kuin leipomiseen osallistuneet.

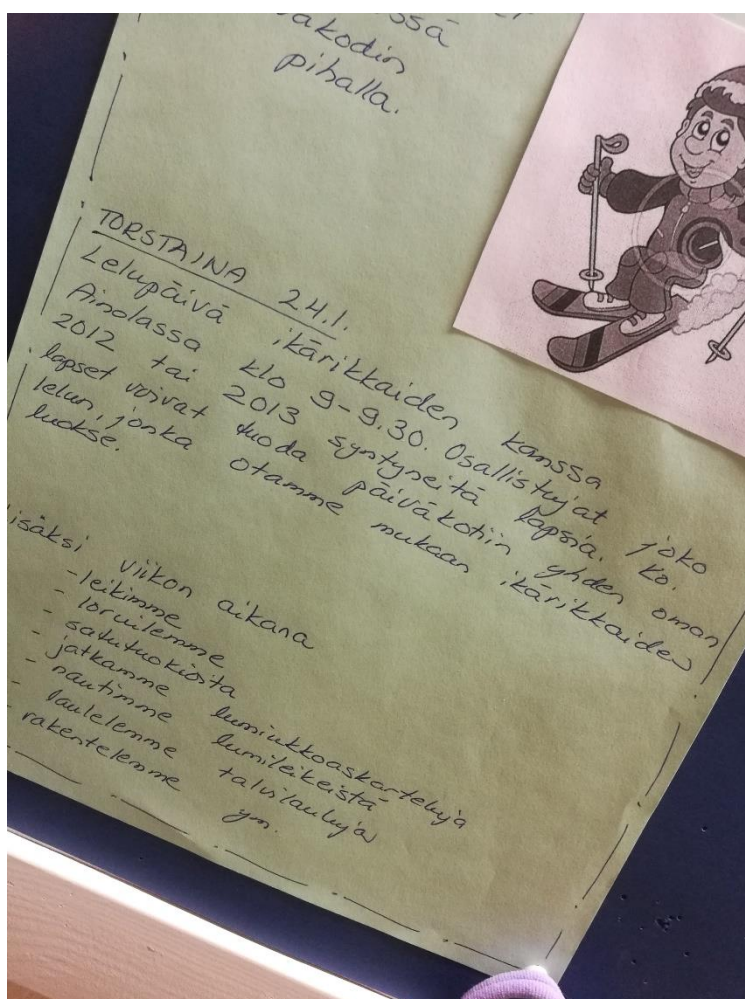

Kuva 4. Valmiiden pipareiden tarjoilupiste

8.2 Lelupäivä 24.01.2019

Toinen havainnointikerta ajoittui tammikuiselle torstai-aamupäivälle. Toimintatuokion aiheeksi oli valikoitu lelut. Ajatuksena oli, että lapset toisivat kotoa valitun lelun mukanaan ja myös vanhukset halutessaan toisivat jonkin heille tärkeän lelun (kuva 5). Tuttuun tapaan lapset lähtivät hyvillä mielin päiväkodilta Harjulakodin Ainola-salia kohti. Toimintatuokioon osallistuvat lapset olivat suurimmaksi osaksi samoja kuin edellisellä kerralla.

"Mä oon käyny siellä Ainolassa jo kaks kertaa!"

Kuva 5. Tiedote toimintatuokiosta päiväkodin seinällä

Seniorit olivat jo paikalla Ainola-salissa yhdessä palvelukoordinaattorin kanssa lapsia odottamassa. Vastaanotto oli heti lämmin, ja tuli tunne, että tapahtumaa oli jo odotettu innolla. Osallistujat (6kpl) olivat samoja kuin edellisellä kerralla, ja myös heillä oli leluja mukana esiteltäväksi (kuva 6). Lapset ja seniorit jakautuivat sovussa pöytiin yhdessä istumaan, ja lapset saivat alkaa esitellä valitsemiaan leluja. Samalla rupateltiin muistakin aiheista.

"Arvatkaas, mitä minä tein eilen päiväkävelyllä! Lumienkelin!"

"Lelukoira ei tarvii kuulolaitetta, niin kuin minulla on."

Lapset kertoilivat mielellään leluistaan, joulunvietostaan ja lemmikeistään. Välillä keskittyminen jutusteluun katosi lapsien osalta, koska mukaan otetut lelut ja niillä leikkiminen pyörivät mielessä. Tunnelma ei silti häiriintynyt lainkaan, vaan leikkejä katseltiin hymyssä suin.

"Onko teillä kotona nukkeja?"

"Mulla on barbeja!"

Kuva 6. Senioritalon asukkaan mukaan ottama lelu

Lopuksi laulettiin yhdessä vielä muutama toivelaulu, jotka olivat kaikille tuttuja. Toimintatuokio oli luonteeltaan hyvin erilainen kuin edellinen, mutta ilo ja lämmin tunnelma oli yhtä hyvin läsnä kuin edellisessäkin.

9 TULOKSET

9.1 Senioreiden näkökulma

Senioreiden mielipiteet toimintatuokioista selvitin suullisella haastattelulla lelulaiheisen toimintatuokion jälkeen. Haastattelemani seniorit olivat osallistuneet kaikkiin toimintatuokioihin Harjulakodissa asumisensa aikana ja aikoivat osallistua niihin myös jatkossa.

Parhaaksi asiaksi toimintatuokioissa mainittiin yksimielisesti olevan lasten ilo. Myöskin kyseisen kerran leluteema sai paljon positiivista kannatusta.

”Lapset tuo iloa elämään, ja laulut.”

”Lelupäivä on kiva, kun saa itsekin tuoda lelun! Vaikka oli aika vaikea valita.”

Syy, miksi toimintatuokioihin halutaan osallistua kerta toisensa jälkeen, on lasten kanssa vuorovaikutukseen pääseminen. Seniorit ilmaisivat halunsa olla yhteydessä nimenomaan eri sukupolven kanssa. Haastateltujen omat lapset ovat jo aikuisia ja osalla jopa lapsenlapset olivat jo täysi-ikäisiä tai lähestymässä sitä. Haastatellut kertoivat, että toimintatuokioihin osallistuu heidän puoleltaan yleensä vakiintunut porukka. Nykyinen toimintamalli toimintatuokioiden kuukausittaisen pitämisen suhteen koettiin hyvänä. Kerran kuukaudessa katsottiin haastateltujen puolesta määräksi, jossa lapsilla säilyy innostus toimintatuokioihin. Pohtiessa mahdollisuutta pitää toimintatuokioita useammin kuin kerran kuukaudessa, huolenaiheeksi nousi se, kiinnostaisivatko ne enää lapsia yhtä paljon.

”Vakikävijät tuo sellasta yhteisöllisyyden tunnetta tähän. Touhutaan lasten kanssa mielellään.”

”On kyllä tärkeätä, että meillä säilyy tämä yhteys päiväkodin lapsiin. Tykkään lasten kanssa hassutella.”

”Joulukuussa jäi tämä toiminta pois, kun oli sairauksia liikkeellä.. Niin kyllä ehti jo tulla ikävä!”

Myös toiveita tulevien toimintatuokioiden sisällöstä esitettiin. Erityisesti musiikki- ja lauluaiheiset tuokit nousivat pinnalle haastateltujen mietteissä. Toiveena oli, että lapset voisivat jo harjoitella jonkun laulun etukäteen päiväkodilla. Haastatellut kokivat, että jos toimintatuokioiden sisältöä ei ole kerrottu ja ohjelmasta riippuen harjoiteltu lasten kanssa ennen tuokiota, lapset ovat jännittyneitä ja hieman varautuneen oloisia.

”Jos lapset osaisi laulun jo etukäteen, niin ei tulisi sitten niin yllätyksenä. Ja laulettaisiin yhdessä!”

Haastattelijana toin esiin ajatuksen siitä, miltä tuntuisi jos lasten vanhemmatkin osallistuisivat joskus toimintatuokioon. Ajatus sai positiivisen vastaanoton hetken mietiskelyn jälkeen.

”No ei ole kyllä tähän mennessä ollut mukana. Mutta miksi ei? Voisihan se olla hauskaa, tehdä jotain isommalla porukalla.”

9.2 Webropol-kyselyn yhteenveto

Kyselyyn vastasi toimintatuokioon osallistuneiden lasten vanhempia sekä henkilökuntaa päiväkodilta ja senioritalolta. Kaikki vastaajat roolista riippumatta kokivat toimintatuokioiden olleen päiväkodin lapsille positiivinen kokemus. Vastaajista 22,2 % ei osannut vastata senioritalojen asukkaiden kokemuksiin toimintatuokioista, loput vastasivat tuokioiden olleen myös asukkaille positiivinen, iloa tuottava kokemus.

Nykyinen toimintamalli kuukausittaisten toimintatuokioiden suhteen koettiin vastaajien kesken sopivana määränä, aivan kuten senioreidenkin keskuudessa. Ainoastaan 11,1 % vastaajista toivoi tuokioita olevan useammin kuin kerran kuukaudessa. Kyselyyn vastanneista päiväkodin lasten vanhemmista kaikki ilmoittivat halukkuutensa päästä joskus mukaan osallistumaan toimintatuokioon.

Toiminnan sisällön suhteen vastaajien mielipide jäljitteli senioreiden toiveita. Vastaajista 100 % toivoi toimintatuokioiden sisällöksi musiikkia ja laulua. Suosiota saivat myös käden työt ja askartelu sekä vuorovaikutuksellinen leikki. Kyselyyn vastaajista ainoastaan 22,2% toivoi toimintatuokioiden sisällöksi liikuntaa. Tässä kysymyksessä oli vaihtoehtona myös avoin kommentointi, jossa vastaajat saivat esittää omia ehdotuksiaan.

”Lapset voisivat oppia kädentaitoja ja ikärikkaat diginatiiveilta jotain.”

Seniorien tarinointi voisi olla mukavaa.”

”Kukkien istutusta tms.”

Vapaan kommentoinnin osiossa ehdotettiin senioreille mahdollisuutta tulla joskus myös päiväkodin puolelle. Parhaaksi asiaksi toimintatuokioissa henkilökunnan silmin nähtiin lasten ja senioreiden vuorovaikutus ja mieleenpainuvimpina kertoina ne, kun lapset ja seniorit ovat päässeet yhdessä tekemään jotain, kuten leipomaan tai maalaamaan.

9.3 Johtopäätökset

Toimintatuokioiden ovat perinne, jota ehdottomasti toivotaan kaikkien osapuolten mielestä jatkettavan. Nykyisessä toimintamallissa on paljon hyvää ja erityisenä kiitoksen aiheena

nähdään eri sukupolvien kohtaaminen ja se, mitä sukupolvet voivat toisiltaan saada. Lapset ja vanhuksat tuovat iloa toisilleen. Toimintatuokioihin sisältyy uusia oppimiskokemuksia ja niitä voisi vastaajien mukaan jatkossa tarkoituksella sisällyttää mukaan enemmänkin. Se mitä lapset voivat opettaa vanhuksille ja toisinpäin nähdään rikkautena, jota kannattaa vaalia. Kaikki vastanneet olivat myös kiinnostuneita vanhempien osallistamisesta mukaan toimintatuokioihin. Tämä toisi yhden sukupolven lisää mukaan toimintaan. Yhteisöllisyyden tunne päiväkodin ja senioritalon välillä on nykyisellään hyvällä mallilla ja sen toivotaan pysyvän samana jatkossakin. Tutkimustuloksissa vastaajille tärkeimmiksi aiheiksi nousivat vuorovaikutuksellinen luova toiminta ja kokemusten vaihtaminen eri sukupolvien välillä. Kyseiset aiheet on tulosten perusteella nostettu toimintamallissa (liite 3) merkittävään rooliin.

”Kyllä mä kattelen ikkunasta, kun äidit vie aamulla ennen seitsemää lapsia tuohon päiväkodille. Oon itekin joskus vienyt.”

”Yhteiset tuokiot tuovat paljon iloa senioreille ja varmasti myös lapsille. Seniorit muistelevat monesti yhteisiä toimintahetkiä ja sitä kuinka mukavia ne ovat olleet.”

”Minä olen näissä tuokioissa vähän tällänen hassu, hupsu.. Höpötän vaan! Haittaakos se mitään? Pitää osata heittäytyä.”

10 YHTEENVETO

10.1 Pohdinta ja prosessin eteneminen

Aloittaessani opinnäytetyöprojektia en osannut ajatella, miten tärkeitä toimintatuokioiden todellisuudessa ovat kohderyhmilleen – erityisesti senioreille. Toimintatuokioiden hetkiä, joita odotetaan innolla jo etukäteen. Osallistujat ovat vakiintuneet pääosin samoiksi ja heillä on hyvä yhteishenki. Lapset ovat aidosti joka kerta tervetulleita ja kaivattuja vieraita, joiden näkemiseen valmistaudutaan aina iloisesti uudelleen. Toimintatuokioon osallistuvilla senioreilla ja lapsilla on sama pihapiiri ja he saattavat nähdä toisiaan myös ulkona liikkuessaan. Toimintatuokioiden yhdistävät kaksi sukupolvea, joilla ei ole muita yhteyksiä keskenään.

Aluksi tavoitteenani oli luoda toiminnallinen opas tuokioiden suunnitteluun päiväkodin henkilökunnan tueksi ja pitää toimintatuokioita myös itse. Varhaisessa vaiheessa huomasin, että havainnointi ja tutkimus tulee olemaan merkittävä osa opinnäytetyötä, jotta pääsen aiheeseen kunnolla sisälle monesta eri näkökulmasta. Prosessin aikana olen oppinut paljon osallisuudesta sekä sen merkityksestä helposti syrjäytyvälle kohderyhmälle, ja tämän jatkumona sosiaalisten suhteiden ja toimintakyvyn yhteydestä. Mikäli lähisukulaisia ei ole, muun verkoston merkitys kasvaa suuremman rooliin. Senioritalojen asukkaat ovat päässeet rikastuttamaan omaa verkostoaan päiväkotilasten avulla, ja sama pätee luonnollisesti myös toisinpäin. Lapset nauttivat nauttimaan huomiosta ja yhdessä olosta senioreiden kanssa. Toimintatuokioissa on mukana monia eri tunteita, alun jännityksestä rentoutumiseen ja iloon.

Prosessi on edennyt aikataulullisesti rauhallisesti, mutta tiiviisti. Oman oppimiseni kannalta nopeampi useampi osallistumiskerta kerran kuussa pidettäviin toimintatuokioihin oli erittäin hyvä ratkaisu, sillä molemmat kerrat olivat sisällöltään täysin erilaisia – ensimmäisellä kerralla oli paljon aktiivista yhdessä tekemistä ja toimimista, toinen kerta painottui ruu-patteluun ja rauhalliseen yhdessä oloon. Kirjallinen raporttini opinnäytetyöstä tiivistää prosessin aikana tehdyt asiat, mutta päästäkseen kunnolla sisälle, olisi lukijan päästävä mukaan osallistumaan toimintatuokioon. Raporttini tuo kuitenkin esille aiheen ja perinteen jatkamisen arvokkuuden.

Yhteistyö toimeksiantajan kanssa on ollut koko prosessin ajan mutkatonta ja ajantasaista. Tukea olen saanut päiväkodin johtajan ja henkilöstön lisäksi myös senioritalojen palvelukoordinaattorin puolelta. Yhteyttä olemme pitäneet tiiviisti puhelimitse, sähköpostitse sekä alussa myös yhteisellä palaverilla. Olen pyrkinyt pitämään toimeksiantajan päivitettyinä

opinnäytetyön edistymisen eri vaiheista ja saanut tarvittaessa ohjausta, vaikka suurin osa työskentelystäni onkin ollut itseohjautuvaa ja omatoimista.

Toimintatuokioiden perinne jatkuu myös tulevaisuudessa ja toivon, että opinnäytetyöni antaa asiaan uutta näkökulmaa ja konkreettista tukea uuden toiminnan suunnitteluun toimeksiantajalle. Tutkimustulosten avulla olen pyrkinyt kehittämään toimintamallin, jota toimeksiantaja voi hyödyntää painottaen osallisuutta ja sukupolvien välistä yhteisöllisyyttä. Olen huomionut tärkeänä asiana on myös Opetushallituksen Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisen kodin ja varhaiskasvatuksen välisen yhteistyön. Oppimisen alueena ”Minä ja meidän yhteisömme”-korostuu, sillä tässä opinnäytetyössä suuressa roolissa on tiedon ja kokemusten siirtäminen eri sukupolvien välillä. Toimintatuokioissa lapset oppivat vanhuksilta ja vanhukset lapsilta.

10.2 Eettisyyden ja luotettavuuden tarkastelu

Luotettavuuden opinnäytetyöni tutkimustulosten suhteen on taannut toimeksiantajani kanssa tehty tutkimuslupasopimus (liite 2), jossa on sovittu tietojenkeruumenetelmillä hankittavan aineiston jäävän vain minulle. Tutkimustuloksia on käsitelty erityisellä huolella ja opinnäytetyöprosessin jälkeen hävitän materiaalin. Tulokset eivät päädy missään vaiheessa ulkopuolisten käsiin. Vastaajat ovat pysyneet koko prosessin ajan nimettöminä, joten kenenkään henkilötietoja ei ole ollut mahdollista yhdistää vastaajiin. Myöskään suullisen haastattelun avulla kerätty tutkimusmateriaali ei ole yhdistettävissä vastaajiin, vaan vastaukset on koottu anonyymisti. Olen noudattanut opinnäytetyössäni yleisen HTK-ohjeen lisäksi ihmistieteellisen eettisen tutkimuksen periaatteita, joihin sisältyy tutkittavan itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen, vahingoittamisen välttäminen ja yksityisyyden sekä tietosuojan kunnioittaminen (Arene 2018, 8.).

Opinnäytetyölleni on ollut nimettynä ohjaaja, joka on tukenut ja ohjannut työskentelyäni koko prosessin ajan. Olen käyttänyt opiskelijan oikeutta saada hyvää ohjausta ja ongelmatilanteet on selvitetty yhteistyössä asiaankuuluvien henkilöiden kanssa. Ohjausta olen saanut ryhmäohjausten muodossa, joissa on ollut mahdollisuus saada vertaisohjausta toisilta opiskelijoilta. Tämän lisäksi olen saanut myös henkilökohtaista ohjausta, josta osa on toteutettu etänä Skypen avulla.

Opinnäytetyössäni on hyödynnetty alan kirjallisuutta ja aiemmin tehtyjä tutkimuksia lähdekriittisestä näkökulmasta. Raportti on laadittu Lahden ammattikorkeakoulun opinnäytetyön ohjeen mukaisesti. Opinnäytetyö on tarkastettu plagiaatintunnistuksessa Ammattikorkea-

koulujen opinnäytetöiden eettisten suositusten mukaisesti. Työssä lainaukset ja lähdeviitaukset on myös merkitty hyvän tieteellisen ja tekijänoikeuslain käytännön mukaisesti (Arene 2018, 6.).

10.3 Jatkokehittämisestä

Sukupolvien välistä yhteistyötä tässä toimintamuodossa on jossain määrin tutkittu aieminkin, mutta toivon opinnäytetyöstäni olevan hyötyä jatkokehittämiseen toimeksiantajaleni. Prosessin aikana sain huomata, että tuoretta tutkimustietoa aiheesta ei ollut helposti löydettävissä. Opinnäytetyön liitteenä on toimintamallien ohjeet, joiden avulla voi järjestää kaikkiin eri vuodenaikoihin liitetyt toimintatuokit. Sukupolvien välinen yhteistyö ja omissa ajatuksissani erityisesti yhteisöllisyyden merkitys on aihe, johon kannattaa jatkossakin panostaa. Uusi näkökulma, jonka tuon toimintamalliin jatkokehittämistä ajatellen on päiväkotilasten vanhempien tai huoltajien osallistaminen mukaan toimintaa.

LÄHTEET

Painetut lähteet

Eloranta, T. & Punkanen, T. 2008. Vireään vanhuuteen. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Lehtinen, A-R. 2000. Lasten kesken – lapset toimijoina päiväkodissa. Jyväskylä: Paino Kopijyvä Oy.

Nummenmaa, A R. & Virtanen, J. 2002. Lapsuuden yhteiskunnallinen ja institutionaalinen olemus. Teoksessa T. Kuurre, M. Vuori ja M. Gissler (toim.) Viattomuudesta vimmaan. Lapsuudesta nuoruuteen – siirtymävaiheen tarkastelua. Stakes. Jyväskylä: Gummerus, 120-128.

Rinkinen-Holkeri, L. 2010. Rakennetaan vuorovaikutusta ja vuorovaikutuskumppanuutta. Teoksessa Allila, K. ja Parrila, S. (toim.) Lapsen arki ja vuorovaikutus varhaiskasvatuksessa. Katsaus varhaiskasvatuksen väitöskirjoihin vuosilta 2006-2010. Oulu: Uniprint Oulu.

Sankari, A. & Jyrkämä, J. 2001. Lapsuudesta vanhuuteen – län sosiologiaa. Tampere: Vastapaino.

Vilén, M., Vihunen, R., Vartiainen, J., Sivén, T., Neuvonen, S. & Kurvinen, A. 2005. Lapsuus – erityinen elämänvaihe. Helsinki: WSOY.

Elektroniset lähteet

Alasuutari, P. Tampereen yliopisto. Mitä on laadullinen tutkimus? [viitattu 23.01.2019].

Saatavissa: http://www.wedu oulu.fi/tohtorikoulutus/jarjestettava_opetus/alasuutari/mita_laadullinen_tutkimus_on.pdf

ARA - Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus. ARA-asuntokanta. ARA-vuokra-asunnot. Asukasvalinta [viitattu 07.11.2018]. Saatavissa: <http://www.ara.fi/asukasvalinta>

Arene. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Saatavissa:

<http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ammattikorkeakoulujen%20opinn%C3%A4ytet%C3%B6iden%20eettiset%20suositukset.pdf>

Harjulakodit a [viitattu 03.09.2018]. Saatavissa: <https://harjulakodit.fi/>

Harjulakodit b. Senioritalot. Senioritalo Harjulan Ainola [viitattu 3.9.2018]. Saatavissa: <https://harjulakodit.fi/senioritalot/senioritalo-harjulan-ainola/>

Harjulakodit c. Hae kotia [viitattu 07.11.2018]. Saatavissa: <https://harjulakodit.fi/senioritalo/senioritalo-harjulan-ainola/ainola-huoneistotyypit-ja-hintatiedot/>

Harjulan Settlementti a [viitattu 03.09.2018]. Saatavissa: <https://harjulan.fi/>

Harjulan Settlementti b. Lapsiperheet. Päiväkodit [viitattu 03.09.2018]. Saatavissa: <https://harjulan.fi/lapsiperheet/paivakodit/>

Harjulan Settlementti c. Seniorit. Fysioterapia ja kuntoutus. Päivätoiminta [viitattu 03.09.2018]. Saatavissa: <https://harjulan.fi/seniorit/kuntoutus/paivatoiminta/>

Jokimäki, E. 2014. Vanhuuden markkinat – Ikäihmisten kokemuksia yksityisten hoivakotien Internet-mainoksien tuottamista vanhuskuvista ja hoivakotipalveluiden sisällöstä. Jyväskylän yliopisto. Pro gradu-tutkielma [viitattu 16.11.2018]. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/43782/1/URN%3ANBN%3Afi%3Aju-201406182081.pdf>

Jyväskylän yliopisto. 2009. Avoimet. Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Menetelmäpolkuja humanisteille. Menetelmäpolku. Ongelmanasettelu. Yksittäistapauksen kokonaisvaltainen ymmärtäminen [viitattu 23.01.2019]. Saatavissa: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/ongelmanasettelu/yksittaistapauksen-kokonaisvaltainen-ymmartaminen>

Jyväskylän yliopisto. 2015. Avoimet. Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Menetelmäpolkuja humanisteille. Menetelmäpolku. Tutkimusstrategiat. Laadullinen tutkimus [viitattu 23.01.2019]. Saatavissa: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/laadullinen-tutkimus>

MLL. Vanhemmille. Lapsen kasvu ja kehitys. 4-5v. 4-5-vuotiaan sosiaalinen kehitys [viitattu 26.10.2018]. Saatavissa: <https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/4-5-v/4-5-vuotiaan-sosiaalinen-kehitys/>

Ollikainen, S. & Salminen, A. 2015. ”Lapsella on pelisilmää” – sosiaaliset taidot ja niiden arviointi alkuopetuksessa. Jyväskylän yliopisto. Pro gradu-tutkielma [viitattu 16.11.2018]. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/48418/URN:NBN:fi:ju-201601211243.pdf?sequence=1>

Opetushallitus. 2016. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet [viitattu 23.01.2019.] Saatavissa: https://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Menetelmäopetus. Analyysi ja tulkinta [viitattu 23.01.2019.] Saatavissa: https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3.html

Ukkonen-Mikkola, T. 2011. Sukupolvien kohtaamisia lasten ja vanhusten yhteisessä palvelukeskuksessa. Tampereen yliopisto. Akateeminen väitöskirja [viitattu 23.01.2019]. Saatavissa: <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/66723/978-951-44-8382-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

LIITTEET

LIITE 1

Tutkimuskysymykset ja vastausvaihtoehdot

Webropol-kysely sisälsi 7 kysymystä joko valmiilla tai avoimella vastausvaihtoehdoilla. Kysymykset oli valittu niin, että niihin olisi helppo vastata mistä tahansa vastaajan roolista ja niiden avulla saataisiin tämän opinnäytetyön ja toimeksiantajan kannalta oleellista tietoa.

Kysymys 1. Missä roolissa vastaat kyselyyn?

Vastausvaihtoehtoina a) päiväkodin henkilökunta, b) lapsen huoltaja, c) muu, mikä?

Kysymys 2. Jos vastasit olevasi lapsen huoltaja, haluaisitko itsekkin osallistua joskus lasten ja senioreiden toimintatuokioon?

Vastausvaihtoehtoina a) kyllä, b) en

Kysymys 3. Ovatko yhteiset toimintatuokiot olleet positiivinen kokemus lapselle/lapsille?

Vastausvaihtoehtoina a) kyllä, b) ei, c) en osaa sanoa

Kysymys 4. Toivoisitko toimintatuokioita järjestettävän nykyistä useammin? (nyk. 1krt/kk)

Vastausvaihtoehtoina a) kyllä, b) ei, c) nykyinen malli on hyvä

Kysymys 5. Millaista toimintaa toivoisit yhteisissä tuokioissa järjestettävän?

(Mahdollisuus valita monta vaihtoehtoa)

Vastausvaihtoehtoina a) vuorovaikutuksellista leikkiä, b) musiikkia/laulua, c) liikuntaa, d) kädentöitä/askartelua, e) jotain muuta, mitä?

Kysymys 6. Koetko senioritalon asukkaiden saaneen iloa tuokioista?

Vastausvaihtoehtoina a) kyllä, b) ei, c) en osaa sanoa

Kysymys 7. Vapaa kommentti yhteisiin toimintatuokioihin liittyen.

Vastausvaihtoehto avoin.

LIITE 2

Tutkimuslupa

Opinnäytetyön tavoite ja tarkoitus (mihin tarkoitukseen ja mitä tietoa kerätään)	Tarkoitus on tutkia sukupoivien väistä vuorovaikutusta ja yhteistoimintaa lasten ja vanhusten välillä päiväkotiarjessa, ja mitä se antaa kohderyhmilleen sekä työyhteisölle ympärillä. Tavoite on toteuttaa toiminnallinen tuokio Lounaan päiväkotiin sekä tuottaa materiaalia päiväkodin käyttöön tulevaisuutta varten.
3. Menetelmä esim. Webropol-kysely	Webropol-kysely, <i>suullinen haastattelu</i>
4. Aikataulu ja toteutus (esim. valmis arvioitu pvm)	Valmis arvioilta 28.02.2019
5. Laajuus (esim. montako kysymystä ja minkätyyppisiä)	10 kysymystä valmiilla tai avoimilla vastausvaihtoehdoilla
6. Kohderyhmä (esim. opiskelijaryhmä, kuinka monta opiskelijaa)	Päiväkodin henkilökunta ja päiväkodin lasten huoltajat
7. Eettiset lähtökohdat (aineiston suojaus ja säilytystapa)	Aineisto jää opinnäytetyön tekijälle henkilökohtaisesti. Säilytetään esim. USB-muistitikulla.
8. Opinnäytetyön ohjaaja	Pipsa Murto

Noudatan Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisemia hyvän tieteellisen käytännön menettelytapoja:
http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Anomuksen liitteenä on opinnäytetyön ohjaajan hyväksymä suunnitelma sekä ohjaajan lausunto.

Anomuksen palautus: Palauta lomake oman koulutusalasasi johtajalle.

Hakijan allekirjoitus

Lahti 18.9.18 Heini Nikula Heini Nikula
Paikka Päiväys Allekirjoitus ja nimen selvennys

Tutkimusluvun myöntäjä

Lahti 18.9.18 RIKU ILMIVALTA
Paikka Päiväys Allekirjoitus ja nimen selvennys

9. Päätös
(luvan myöntäjä täyttää)

Tutkimuslupa myönnetään Tutkimuslupaa ei myönnetä

Perustelut:

LIITE 3

TOIMINTATUOKIOITA ERI VUODENAJOILLE

Talvi

”Pilvi pieni pehmainen”

Oppimisen tavoitteet:

- vuorovaikutustaidot (Kielten rikas maailma, Minä ja meidän yhteisömme)
- kädentaidot (Ilmaisun monet muodot)
- musiikki/laulu (Ilmaisun monet muodot)

Tarvikkeet:

- valkoinen A4-paperi
- sakset

Ohje: Tuokio alkaa yhteisellä askartelulla lasten ja senioreiden kesken. Halutessaan seniorit voivat avustaa lapsia, tehdä kokonaan oman askartelun tai katsella lasten toimintaa vierestä. Sovellettavissa oman toimintakyvyn mukaan.

1. Lapset askartelevat lumihiihtaleen taittelemalla paperin muutaman kerran ja tämän jälkeen leikkaamalla siihen reikiä tai kuvioita saksilla. Kun paperi avataan taitokista, lopputulos on lumihiihtale.
2. Laululeikki, johon voivat osallistua kaikki.

Sanat ja leikin ohjeet:

”Pilvi pieni pehmainen, pimpeli pompeli pom
heitti lumihiihtaleen, pimpeli pompeli pom
alas maahan lähtemään
aivan aivan yksinään
pitkä matka maahan on, pimpeli pompeli pom

Kuusen oksaan koetti, pimpeli pompeli pom
tarttua se tiukasti, pimpeli pompeli pom
Vaan ei pääty matka, ei,
tuuli eteenpäin sen vei.
Pitkä matka maahan on, pimpeli pompeli pom.

Nallen nöpökuonolle, pimpeli pompeli pom
viimein putos hiutale, pimpeli pompeli pom.

"Hyvä täs on olla niin,
aivan sulan kyyneliin."

Niin suli hiutale, pimpeli pompeli pom"

Osallistujat voivat kokoontua piiriin ja heilutella tekemiään hiutaleita laulun mukana. Kun lumihautale matkustaa laulussa alas, osallistujat voivat mennä kyykkyyhin. Kun lumihautalle lopussa putoaa Nallen nöpökuonolle, osallistujat voivat taputtaa omaa nenäänsä.

3. Tuokio voidaan päättää jutusteluun talvesta ja osallistujien omista suosikkipuuhista talveen liittyen.

Laulu: Kolehmainen, Tuulikki (sävellys, sanoitus). Hastt, Raimo (sovitus). "Lumihautale". Kuunneltavissa: <https://www.youtube.com/watch?v=393FzM3f6Zo>

Kevät

"Pääsiäismunien koristelu"

Oppimisen tavoitteet:

- vuorovaikutustaidot (Kielten rikas maailma, Minä ja meidän yhteisömme)
- kädentaidot (Ilmaisun monet muodot)
- teknologiakasvatus (Tutkin ja toimin ympäristössäni)

Tarvikkeet:

- munat (esim. Mignon-munat tai kartongista askarellut munat)
- peitevärit
- medialaite, jolla mahdollisuus valokuvata (esim. tabletti)

Ohje: Tuokio alkaa senioreiden ja lasten jakautumisella pöytiin. Tarkoituksena on koristella munat maalaamalla pääsiäisen kunniaksi. Tämä sopii kaikkien toimintakyvylle.

1. Maalausvaihe, jokainen voi maalata oman munansa tai seniorit voivat avustaa lapsia.

2. Valmiiden munien valokuvaus. Lapset ja seniorit saavat ottaa kuvia yhdessä. Tarkoitus on, että lasten kädenjälki näkyy kuvauksessa. Valokuvat voidaan laittaa jälkikäteen laittaa näytteille päiväkotiin ja senioritaloon.
3. Vapaaehtoisena lisäyksenä toimintatuokion lopetukseen sopisi yhteinen kahvi-/meuhetki esimerkiksi suklaamunilla herkutellen.

Kesä

”Kukkia ja aurinkoa”

Oppimisen tavoitteet:

- vuorovaikutustaidot (Kielten rikas maailma, Minä ja meidän yhteisömme)
- kädentaidot (Ilmaisun monet muodot)
- vanhempien osallistaminen (Minä ja meidän yhteisömme)
- musiikki/laulu (Ilmaisun monet muodot)

Tarvikkeet:

- orvokkeja
- kukkaruukkuja
- multaa

Esivalmistelu:

Lapset päiväkodissa harjoittelevat laulun etukäteen. Vanhemmat kutsutaan paikalle.

Ohje: Tuokio alkaa kaikkien osallistujien yhteisellä kokoontumisella. Aurinkoisella säällä tuokio on mukavaa toteuttaa ulkona.

1. Seniorit, lapset ja vanhemmat istuttavat yhdessä orvokkeja ruukkuihin, jotka seniorit ja perheet voivat viedä kotiinsa. Vanhemmat avustavat istutuspuuhassa.
2. Yhteisen istutustuokion jälkeen on hyvä jättää aikaa yhteiselle rupattelutuokiolle – mitä kesä kenellekin merkitsee? Mikä on parasta kesällä? Paras kesämuistosi lapsuudesta?
3. Yhteislauluhetki.

Sanat:

” Auringossa aina varjo seuraa kulkijaa. Kun päivä painuu pilveen, niin varjo katoaa. Maailmassa monta on ihmeellistä asiaa, se hämmästyttää, kummastuttaa pientä kulkijaa.

Siilillä on piikit, linnulla on höyhenet, pupulla ja oravalla turkit pehmoiset. Maailmassa monta on ihmeellistä asiaa, se hämmästyttää, kummastuttaa pientä kulkijaa.

Muurahaiset aina rakentaa ja rakentaa, vaan eivätkö ne koskaan valmiiksi saa? Maailmassa monta on ihmeellistä asiaa, se hämmästyttää, kummastuttaa pientä kulkijaa.

Matkamies käy rantaan lammen vettä juodakseen, niin peilikuva katsoo alta tyynen veen. Maailmassa monta on ihmeellistä asiaa, se hämmästyttää, kummastuttaa pientä kulkijaa.

Mitenkähän lumpeet kelluu veden pinnalla, ja yhtä kevyt korento on niiden rinnalla? Maailmassa monta on ihmeellistä asiaa, se hämmästyttää, kummastuttaa pientä kulkijaa.

Kalat asuu vedessä ja kuu ja tähdet taivaalla, mut lapset voivat purjehtia unilavalla. Maailmassa monta on ihmeellistä asiaa, se hämmästyttää, kummastuttaa pientä kulkijaa.”

Laulu: Pokela, Marjatta & Koskimies, Pirkko (sanoitus). ”Ihme ja kumma”. Kuunneltavissa: <https://www.youtube.com/watch?v=YnGaMMTq8x4>

Syksy

”Pelihetki”

Oppimisen tavoitteet:

- vuorovaikutustaidot (Kielten rikas maailma, Minä ja meidän yhteisömme)
- teknologiakasvatus (Tutkin ja toimin ympäristössäni)
- myönteiset oppimiskokemukset, ajattelu- ja havainnointitaidot (Tutkin ja toimin ympäristössäni, Minä ja meidän yhteisömme)
- osallistaminen (Minä ja meidän yhteisömme)

Tarvikkeet:

- lasten ja senioreiden suosikkipelit; lautapelejä, korttipelejä
- medialaite (esim. tabletti)

Ohje: Tuokio alkaa lasten ja senioreiden yhteisellä kokoontumisella. Pelit kannattaa jakaa eri pisteisiin.

Tuokiolla ei ole selkeää järjestystä, vaan tarkoituksena on yhdessä kokeilla eri pelien pelaamista. Parasta olisi, jos mukaan saataisi myös älylaite, jolla lapset voisivat opettaa vanhuksille medialaitteella pelaamista. Sopivia pelejä (sovelluksia) tähän voisivat olla mm. Ekapeli Alku ja Bee-bot)